

TÜRBE MEDENİYETİMİZ

Medeniyet insanoğluna aittir. Çünkü medeniyet yeryüzüne bir taş dikmektir. O taş da İslam dünyasında ilk defa Allahın emri ile Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından yapılan Mekke de ki Kâbe'dir. Şehirlerin ruhunu oluşturan mimari yapılardan biride türbelerdir. İslam dünyasında Türbe medeniyetimiz ilk önce peygamber efendimizin (sav) ahrete irtihalleri ile Mescid-i Nebevi'nin yanındaki Hazreti Aişe annemizin hücrelerine yapılan Ravza-i Mutahhara ile başlar. Ardından Hz.Ömer, Ümmet-i Muhammedin annelerinden Zeynep binti Cahş'ın, Hz. Aişe annemiz kardeşi Abdurrahman'ın, Muhammet bin Hanefi, Peygamberimizin “dehalardan bir deha” diye İslam dünyasına takdim ettiği büyük müfessir efendimiz Hazretlerinin amcaoğlu diğer taraftan Meymune annemizin kız kardeşi Ümmü Fadlın oğlu olması hasebi ile baldızı oğlu İbni Abbas'ın, Hz. Hüseyin'in kızı Fatıma eşi Hasan'ın türbesini yaptırmıştır.¹

Daha sonra Emeviler döneminde kendi iktidarlarına ters buldukları her şeye karşı çıkmışlardır. O topraklarda gelenek haline dönüşen bu alışkanlık hala devam etmektedir. Türbelerle birlikte Müslümanların evlerinde bir araya gelip ibadet yapmaları için “fitneye sebep oluyor düşüncesi ile” insanları cebren camilere toplamışlardır. Oysaki peygamberimiz sünnet namazlarını evinde farz namazları cemaatle mescitte kılmışlardır.

Türbe Medeniyetinin bilinen ilk örneği Abbasiler döneminde yapılan Kubbetü's-Süleybiye'dir.²

Türbe Medeniyeti ecdadımız Selçukluların başlatıp nesilden nesile akıp gelen bir kültürdür. Bu kültürle arzın yüzünde Tasavvuf Büyüklerinden Bağdat'ta Abdulkadiri Geylani türbesi, Süleymaniye Vasıt'ta Seyyid Ahmet er Rufai türbesi, Konya'da Hz. Mevlana türbesi, Sanamer'de köy standartlarının mütevazılığı ile Seyit Hacı Ahmet Baba türbesi ve Erzurum Hacı Ahmet Baba camii haziresinde Seyit Hacı Mevlüt Baba Türbesi kültürümüzün en güzel örnekleri arasında yer alırlar.

İslâm'da türbe yapmanın ve türbede dua etmenin hükmü?

“Meşhur meşâyih ve ulemâ kabirleri üzerine insanların ziyaret ve istirahatı için kubbe ve türbe yapılmasının selef âlimleri tarafından caiz görülmüştür.”³

Hanefi fakihlerinden İbni Hümâm da, kabrin yanında Kur'an okurken oturmak için böyle bir mekânın yapılması tercih edilen görüşe göre caiz olduğunu söylemiştir.⁴ Mensubu bulunduğumuz İslam dini dünya hayatının ölçülerini bize takdim ederken ahiret hayatının hatırlatıcısı olan kabir yaptırılmasını caiz görüp, kabir ziyaretini de tavsiye etmiştir. Devlet büyüklerini, din ve tasavvuf büyükleri için inşa edilen türbelerde İslam mimarisi içinde türbe medeniyeti olarak ortaya çıkmıştır.

Türk –İslam geleneğinde türbeler; sadece bir ziyaret yeri değil, manevi havanın teneffüs edildiği ve insana ölümün hatırlatıldığı mekânlardır.

Ziyaretin Kuralları

¹ Mehmet Şener “Kabir-Fıkıh” TDVİA, C.24 s.36

² Hakkı Önal, Anadolu Selçuklu Türbeleri, Ankara 1996. s.2

³ Alüyyü'l Karî, Mirkatü'l Mefâtiḥ, C.'2. 372. İbn-i Abidin, 1,237

⁴ Fethu'l Kadir 1.473

Biz şuurlu Müslümanlar Allah’a tapar, Allah Dostlarına ve onların türbelerine de saygı duyarız. Türbelere çoğunlukla abdestli olarak girer edep üzere selam veririz. Şayet vaktimiz müsait ise Yasin, Tebareke ve Amme okuruz. Vaktimiz müsait değilse ezberimizden ihlâs, felak, nas ve Fatiha sureleri okuruz. Efendimizin **“Hastaneleri, hapishaneleri, kabirleri sık sık ziyaret ediniz.”** Emri gereğince ibret almak lazımdır. Hastaneler sağlığın, hapishaneler hürriyetin, kabirler de ömür nimetinin tefekkürü için gereklidir. Ayrıca ziyaretle Peygamberimiz (sav) ve Allah Dostlarının ruhaniyetlerine tevessül edilerek Cenab-ı Hakka dua edilir. Zira Salihlerin kabirlerini ziyaret ruhlara ferahlık verir. Duanın kabulüne vesile olur. Tevessül peygamber ve Allah dostlarını aracı kılarak Allahtan bir şey istemektir.

“Allahtan istenecek bir şeyin ölü veya diri bir kuldan istenmesi caiz değildir. Fakat hakkında hüsn-i zan beslenen, Salih bilinen diri veya ölü bir kimseyi aracı kılarak Allaha yalvarmak, O’ndan arzularının ihsanın dilemek, bunu için peygamberlerin ve Salih kulların kabirlerini ziyaret etmek caizdir. Ayrıca bu ziyaretten manevi feyiz ve bereketler de hâsıl olur.”⁵

Peygamberimiz kabir ziyaretlerini teşvik etmiştir. **“ Kabirleri ziyaret ediniz çünkü bu size ahreti hatırlatır.”**⁶ Kabir ziyaretlerinin temel amacı ibret almaktır. Çünkü kabir ziyareti kalpleri yumuşatır, insanı ince ve derin düşüncelere sevk eder, dünyadan soğutup ahrete ısındırır. Kabirlerden ibret alan mümin, hırs, tamah ve kötü huyları terk eder.

Ziyarette dikkat edilmesi gereken hususlar. Kabirlerin süslenmesi, mum yakılması, bez, çaput bağlanması, kabir yanında kurban kesilmesi, Allah adına değil de türbe ve yatır adına kurban kesilmesi büyük günahdır.⁷

Türbe Medeniyeti Anadolu da bir kültürdür.

Anadolu’nun şekil verilmeye alışık toprakları inancın mimariye akseden yüzü ile yoğrulmasından dolayı önemlidir. Anadolu’ya hâkim olan ecdadımız taşları oyarak Türk İslam mimarisini bir mühür gibi yeryüzüne vurulmuş eserleri ile taçlandırılmışlardır. Anadolu insanı gördüklerini, düşündüklerini taşa işleyip, hissettiklerini türkülere ve söylediklerini de gelecek nesillere aktarma hususunda beyitlerle yazmışlardır. Ecdadın asaletini geleceğe yansıtmaya heyecanı ile işlenen taş mimari geçmişin anahtarıdır. Anadolu ana kucağı, ana sütü de eğitimidir. Türk-İslam Medeniyetinde ilim ve tasavvuf faaliyetleri genellikle mutasavvıf şahsiyetlerin etrafında toplanmıştır. Medreseler düşünmenin eğitimin üretimin merkezi olmakla beraber türbeler tefekkürün idrak edildiği yerlerdir Vatan toprağı sadece üzerinde yaşayanlarla değil altında yatanlarla bir bütündür. Buradan hareketle türbeler muhterem şahsiyetlerin kabirlerinin mimari ile ebedileştirilmiş halidir. Türbeleri ziyaret onların aziz hatıralarına verdiğimiz değerin bir ifadesidir. Zira bugünü yaşayan ancak dünü unutmayan bir anlayışa sahibiz.

19.06.2009

Abdulkaki ÇINAR

⁵ Hayrettin Karaman, İslamın Işığında Günün Meseleleri, C.1 İst.1982. s.100-104

⁶ İbn Mace, Sünen Cenaiz: 47, C.1, 1952, s.500

⁷ Mehmet Şener “Kabir Fıkıh” TDVİA, c.24, s.36

